

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvtatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](#)

aliqua causa actiua naturali, quia quod est per accidentem, non est ens, & vnum. Sic ergo occidit impudentis cum sit per accidentem, non reducitur in corpus coeleste: sicut in causam. Agit enim corpus tale ut per modum agentis naturalis.

AD XXII. dicendum, q̄ ille qui facit quod non vult, non habet liberam actionem: sed potest habere liberam voluntatem.

AD XXIII. dicendum, q̄ homo peccans liberum arbitrium perdidit, quantum ad libertatem que est a culpa & miseria: non autem quantum ad libertatem que est a coactione.

AD XXIV. dicendum, q̄ consuetudo facit necessitatem non simpliciter: sed in repentina præcipitate, Nam ex deliboratione quantumcumque consuetus, potest contra consuetudinem agere.

QVÆSTIO VII.

De Peccato veniali.

In duodecim articulos diuina.

¶ Primo enim queritur, vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale.

¶ Secundo, Vtrum peccatum veniale diminuat charitatem.

¶ Tertio, Vtrum veniale peccatum possit fieri mortale.

¶ Quarto, Vtrum circumstantia faciat de veniali mortale.

¶ Quinto, Vtrum in ratione superiori possit esse veniam peccatum.

¶ Sexto, Vtrum in sensualitate possit esse peccatum veniale.

¶ Septimo, Vtrum homo in statu innocentiae potuerit peccare venialiter.

¶ Octavo, Vtrum primi motus in infidelibus sint peccata venialia.

¶ Nono, Vtrum Angelus bonus vel malus possit peccare venialiter.

¶ Decimo, Vtrum peccatum veniale sine charitate puniatur poena æterna.

¶ Undecimo, Vtrum aliqua peccata venialia remittantur post hanc vitam in purgatorio.

¶ Duodecimo, Vtrum peccata venialia remittantur hic per aspercionem aquæ benedictæ.

Vtrum veniale peccatum diuidatur contra mortale.

ARTICVLVS I.

QVÆSTIO est de veniali peccato, & primo queritur vtrum veniale peccatum conuenienter diuidatur contra mortale. & videtur q̄ non: quia vt Ang. dicit 22. contra Faustum, Peccatum est diuum, vel factum, vel concupitum contra legem eternam: sed omne peccatum quod est contra legem eternam est mortale. ergo oē peccatum est mortale. Nō ergo recte diuidit peccatum in mortale & veniale.

¶ 2. Prat. Peccatum meretur poenam secundum suam rationem: poena autem contrariatur venia, quæ tollit ipsam. ergo veniale repugnat rationi peccati: sed multa differentia diuisiva generis repugnat ei. ergo peccatum non potest conuenienter diuidi per mortale & veniale.

¶ 3. Prat. Quicunq; inordinate convertit, econvertit ad aliqd bonum commutabile: sed qui econvertitur ad bonum commutabile, auertitur ab incommutabili: quia qui accedit ad vnum terminū, recedit ab altero in quolibet motu. ergo quicq; peccat, auertit

a bono incommutabili: hoc autē est peccare mortaliter. ergo quicq; peccat, peccat mortaliter. Nō ergo peccatorū aliud est mortale, & aliud veniale.

¶ 4. Prat. Omne peccatum consistit in aliquo inordinato amore creature: sed quicumque amat, aut amat ut vt̄s, aut ut fruens. Qui autem amat creaturam ut vt̄s, non peccat, quia referat eam ad finem beatitudinis, quod est vt̄s, vt̄ beatus Aug. dicit in 1. de doct. christi. Si autem amat creaturam ut fruens ea, peccat mortaliter, quia constituit finem vitium in creatura. ergo amas creaturam vel non peccat, vel peccat mortaliter: & sic idem quod prius.

¶ 5. Prat. Eorum q̄ ex opposito diuiduntur, vnu non transiit in alterum. Nūquam enim albedo fit nigredine, neque econversio: sed veniale fit mortale. Dicit enim quadam Glosa super Beati quorum, Nihil est adeo veniale quin possit fieri mortale dum placet. ergo veniale non dicitur diuidi contra mortale.

¶ 6. Prat. Si nō placet non est p̄t̄m, quia non est voluntarium: si aut̄ placet est mortale, vt pater per gl. induit. ergo aut̄ nō est peccatum, aut̄ est mortale.

¶ 7. Prat. Quod disponit ad aliquid non diuiditur

contra illud, quia vnu oppositorum non disponit ad alterum: sed veniale disponit ad mortale. ergo veniale non deber diuidi contra mortale.

¶ 8. Prat. Ansel. dicit in lib. Cur Deus homo, quod debituam est quod voluntas creature rationalis sit subdita voluntati diuinæ, hoc qui tollit, tollit honorem Deo debitum, & eum dehonorat: sed dehonore Deum est peccare mortaliter. Quicunque autem peccat, hoc modo dehonorat Deum, quia non subiicit suam voluntatem voluntati diuinæ: et go quicunque peccat, peccat mortaliter.

¶ 9. Prat. Homo tenet ex p̄cepto, vt oīa q̄ facit ordinet in Deū, sicut in finem. Df. n. 1. ad Cor. 10. Siue māducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite. Sed peccatum veniale nō est referibile in Deū, ergo quicq; peccat venialiter, facit contra p̄ceptum, ergo peccat mortaliter.

¶ 10. Prat. Aug. dicit in lib. 83. Questionū. Hoc est totum & solum malū hominis, ut fruēdis vel frui viendis. Sed vtrumq; istorum est p̄t̄m mortale, gaile qui vitur fruēdis, non constituit vltimum finem in Deum, quo solo fruendum est. Ille autem qui fruitur viendis, constituit vltimum finem in creatura, quorum utrumque facit peccatum mortale. ergo omne malum culpæ est peccatum mortale.

¶ 11. Prat. Cū poena r̄ndeat culpa, vbi est eadem peccatum, vñ esse eadem r̄o culpe: sed p̄t̄o veniali debetur eadem poena qua & mortali: dicit enim Aug. in quadam sermone de purgatorio, q̄ adulari alicui altiori persona est peccatum veniale, & tamen clericus pro adulatatione degradatur, ut habetur 46. dñs. ergo eadem est ratio culpa venialis & mortalis. Non ergo peccatum veniale diuiditur conuenienter contra mortale. Sed dicendum, quod peccatum veniale differt a mortali, subiecto. Nā veniale peccatum est in sensualitate, mortale autem in ratione.

¶ 12. Sed contra, sensus in actu pertinet ad rationem superiorē, secundum Aug. in lib. de Trini. Sed aliquis consensus in actu est veniale peccatum, sicut consentit in verbum oīosum. ergo assegnata differencia non est conueniens.

¶ 13. Prat. Primi motus spiritualium peccatorum sunt peccata venialia, non autem sunt in sensualitate, sed magis in ratione. ergo peccatum veniale non est tantum in sensualitate.

¶ 14. Prat.

Lib. I. cap. 4.
tom. 3.

Referat ex
Aug. in de-
creto di. 25.
cap. viii.
orarium.

Loco nūc es-
tato in arg-
umento.

Li. I. cap. 22.
par. 1. p̄incipio.

Q. 30. pars
a prim. 10. 4.

Inter princi-
pium & me-
diū illius,
& c. 2. cap. 4.
in die ani-
marū 10. 10.
Di. 46. cle-
ritus. il p̄imi-
me.

Lib. 4. 2. 6. 13.
tom. 3.

QVAES. VII. DE PECCATO VENIALI. VART. I

¶ 14 Prat. Illud in quo cōmunicamus cum brutis, / F
non videtur esse subiectum peccati, cum in brutis
non sit peccatum: sed in sensualitate communica-
mus cum brutis. ergo in sensualitate non potest es-
se peccatum, nec veniale, nec mortale.

¶ 15 Prat. Necesis excludit rationem peccati, qā
in his quā ex necessitate sunt, non est laus vel virtu-
perium: sed sensualitas subiicitur necessitati, quia
est alligata organo corporali, ergo in sensualitate
non potest esse peccatum.

¶ 16 Prat. Ansel. dicit quod sola voluntas punitur.
peccatum autem debetur peccato. ergo in sola voluntate
est peccatum, non ergo in sensualitate.

¶ 17 Prat. Si in superiori ratione sit peccatum mor-
tale, aut hoc est directe, aut indirecte: sed directe &
secundum se peccatum mortale in ea esse non po-
test, quia non potest errare, cum secundum Aug.
cū sit inspicere rationes aternas in quibus non est
error. Errant autem qui operantur malum, yr dicitur
Prouer. 14. Similiter nec indirecte ex hoc, quod
non cohibet inferiores vires, non est enim hoc in
eius potestate: quia per originales peccatum amīst
potestatem continendi inferiores vires, vt Aug. di-
cit. ergo in ratione superiori non potest esse pecca-
tum mortale. Item diceretur, quod peccatum venia-
le & mortale differunt in hoc, quod aliquid peccatis
mortaliter diligit creaturam plus quam Deum: pec-
cans autem venialiter, diligit creaturā infra Deum.

¶ 18 Sed contra, ponatur quod aliquid putet forni-
cationem simplicem non esse peccatum mortale,
& fornicaret tali opinione durantes, sed fornicari di-
mitteret, si sciret hoc esse contra Deum, constat &
iste peccat mortaliter, quia ignorātia iuris non ex-
cusat eum: & tamē plus diligit Deum quam forni-
cationem. Illud enim plus, diligit propter quod
alterū dimittitur. ergo non omnis qui peccat mor-
taliter, diligit creaturam plus quam Deum. etiā nū
¶ 19 Prat. Magis & minus nō diversificant speciem:
sed mortale & veniale differunt specie. ergo non
differunt per hoc quod est, magis vel minus crea-
turam quam Deum diligere.

¶ 20 Prat. Vbi cumque sit inuenire maius & minus,
est inuenire aequalē, qā rem oīo eo quod superabun-
dat a maiori, remanet aequalē: sed contingit aliquē
plus diligere creaturam quam Deum, & etiam mi-
nus, ergo contingit etiam aequaliter creaturam dil-
gere Deo. ergo erit aliiquid peccatum medium in-
ter mortale & veniale: & sic diuisio nō erit sufficiens.
Item, diceretur quod peccatum mortale & veniale
differunt quantum ad effectum, in hoc quod pecca-
tum mortale priuat gratiam, veniale autem non.

C. 15. 10.1.

¶ 21 Sed contra, gratia non potest esse sine virtute:
sed veniale peccatum tollit virtutem quā consistit
in ordine amoris, secundum Aug. in lib. de Moribus
ecclesiasticis, veniale autem peccatum ordinem amoris
tollit: alias non est peccatum, ergo etiam veniale
peccatum tollit gratiam.

¶ 22 Prat. Ad gratiam pertinet ordinare hominem
in Deum, sicut in suum finem: sed veniale tollit or-
dinem in Deum sicut in suum: non enim potest or-
dinari in Deum, sicut in finem. ergo veniale pecca-
tum tollit gratiam.

¶ 23 Prat. Cuiuscq; offendit Deus, ille nō habet eius

gratiam: sed pp veniale offendit alicui Deus, qā

punit ei, ergo veniale tollit gratiam. Itē, diceretur

¶ Peccatum veniale differt a mortali quantum ad

reatum. Nā peccatum mortale facit res pena eti-

na: peccatum vero veniale pena temporalis.
¶ 24. Sed contra, Ang. dicit super Ioannem, qā
delicta est peccarum: quo reente omnia remo-
& sic patet qā infideli peccata venialia non dimi-
nuntur: sed manente culpa non tollitur reatus pen-
et ergo peccata venialia infideli puniuntur pen-
eterna. Non ergo peccatum veniale differt a mo-
rali, vt contra eum diuidi possit.

¶ Sed contra est, quod dicitur 1. Joan. 1. Si di-
mus quia peccatum non habemus, nosipos felici-
mus: sed hoc non potest intelligi de peccato mor-
ali, vt Aug. dicit, quia in sanctis peccatum mor-
alis est, ergo est aliquid peccatum veniale, quod pu-
tis diuidi contra mortale.

¶ 25 Prat. Aug. dicit Hom. 7. super Ioan. quod con-
tinet quod damnationis in meretur: veniale autem
quod non meretur damnationem, ergo peccatum
veniale conuenienter contra mortale diuidit.

RESPON. Dicēdū, qā veniale dī a venia. Tripliciter
autem a venia dicitur aliquid peccatum veniale
primo quidem modo, quia iam confiteatum est
nam, sicut Amb. dicit qā peccatum mortale per di-
fessionem fit veniale. & hoc dī secundum quidem
veniale ab euētu, patet autem quod hoc veniale di-
tra mortale non diuiditur. Secundo, dicitur pecca-
tū veniale, quia habet in se aliquam confitentiam
non quod non puniatur, sed quod minus puniatur
& hoc modo dicitur veniale peccatum, quod
ex infirmitate vel ex ignorantia: quia infirmi-
catum excusat vel in toto vel in parte. & hoc dī
tertio secundum quodam veniale, ex causa tamē
Nec hoc etiam veniale contra mortale diuidit
quia contingit aliquem ex ignorantia vel infir-
mitate peccare mortaliter, ut in superio-
ritate questionibus habuit est. Tertio modo, dicitur
quod peccatum veniale, quia quantum est de-
minim non excludit, id est terminationem pecca-
tū modo veniale diuidit contra mortale, & hoc
dī secundum quodam dicitur veniale in genere. Ven-
tum differentiam ad distingendum veniale pen-
tū a mortali inquirimus, considerandum est
differentiam secundū reatum. Nam pecca-
tū mortale meretur penā eternam, peccatum veniale
penā temporalem. Sed ista differentia
quā rōnē peccati mortaliter, & veniale nō
constituit ipsam. Non enim ex hoc est tale po-
nit, quā talis pena ei debetur: sed potius ei de-
bet, quia peccatum est tale, ideo talis pena ei de-
bet. meriter etiam differunt quātum ad effectum, eti-
am mortale priuat gratiam veniale autem non
nec ista est differentia quā querimus quā in illa
penā, cōlēquitur ad rōnē peccati. ex eo qā
peccatum est tale, talē effectum habet, & non
uetio. Differentia autē quā est ex parte subiecti
distinguuntur virtus intellectus a moralis fece-
tū. Philo. in lib. Ethico. quia virtus moralis est in ma-
nali participative. i. in appetitu: virtus autem
lectualis in ipsa ratione. sed hoc non est uerum,
peccatum veniale potest etiam esse in ratione, ob-
sidiendo est ostensum, unde etiā secundum
differentia non potest sumi diversa ratio in
peccati, quarta uero differentia, quā est secundum

dum diligendi constituit quidē diuersam rōnē peccati: sed solum quantit ad actum voluntatis, qđ est ex parte agentis. peccatū autē veniale, non solum consistit in actu interioris voluntatis: sed etiam in actu exteriori. Sunt enim quidam exteriores actus, qui ex genere suo sunt peccata ventialia, vt dicere verbum otiosum, vel mendacium iocosum, & huiusmodi. Sunt autem quadam, quæ ex genere suo sunt peccata mortalia, vt homicidium, adulterium, blasphemia, & huiusmodi. Diuersitas autem quæ est ex parte actus voluntatis, non diverſificat genera exteriorum actuum, nam aliquid quod est bonum ex genere, potest fieri ex mala voluntate, puta, si quis deteſemofinam propter inanem gloriam, ſimiliter aliquid quod est veniale ex ſuo genere, potest eſſe mortale propter voluitatem facientis, puta, si quis dicat verbum otiosum in cōtemptum Dei: fed exteriores actus diſſerunt genere per ſua obiecta. unde dicitur communiter quod bonum in genere eſt actus cadē ſupra debitam materiam, & malū in genere eſt actus cadens ſupra indebitā materiam. Oportet ergo ꝑ malum veniale ex genere dicatur ex eo, ꝑ cadit ſuper aliquam materiam non debitam: & ſimiliter mortale ex genere. Ad hoc ergo inuestigādū, conſiderandū eſt, ꝑ peccatum conſtituit in quadā deordinatione atque ſicut morbus conſtituit in quadā deordinatione corporis unde peccatum eſt quidam morbus animæ, & hoc eſt venia peccato, qđ curatio morbo. Sicut ergo ſunt quidam morbi curabiles, quidā incurabiles, qui diſcuntur mortales: ita ſunt quidam peccata quā curabili quā dicitur venialia, & quidā quanti eſt de ſe incurabili, licet a Deo curari poſſit: ſed mortalia. Dicitur autē morbus incurabili & mortalib, per quem tolitur aliquā principiū vitæ. Hoc enim ſi tolitur, non remanet aliiquid per quod reparari poſſit. & ideo talis morbus curari non poſſet: ſed inducit mortem. Eſt autē aliquis morbus, qui non tollit aliquod principiū vitæ: ſed aliquod eorum conſequentiū ad principiū vitæ, quia per principia vitæ reparari poſſant, puto, febris tertiana quæ conſtituit in ſuperabundanti cholera: quam virtus naturæ ſuperare poſſet. Principiū autē in operationib, eft finis, ꝑ Philoſo. in 6. Ethī, vnde principiū spiritualis vitæ, quæ conſtituit in reſtitutione actionis, eft ſit humanarū actioniū, qui eft charitas Dei & proximi. Finis enim præcepti charitas eft, ut dicitur iad Thim. 1. Per charitatē n. alia coniungitur Deo, qui eft vita animæ: ſicut anima eft uita corporis. & ideo ſi charitas excludat, eft peccatum mortale. Non n. remanet aliquod principiū vitæ, per quod iſte defectus reparetur, ſed reparari poſſet per Spiritum ſanctum: quia ſicut dicitur Roman. 6. Charitas Dei diſſula eft in coribus noſtri per Spiritum ſanctum, qui datus eft nobis. Si autē eft talis defectus reſtitutio, qui charitatē non excludat, erit peccatum veniale: quia per charitatem remanetem quā per principiū vitæ, omnes defectus reparari poſſunt. Uniuersa enim delicta operis charitas, ut dicitur Proverbio 10. Quod autem aliquod peccatum excludat charitatē uel non excludat, poſſet contingere duplicitate, uno mō, ex parte peccantis: alio modo, ex ipſo genere operis. Ex parte peccantis duplicitate, uno modo, quia aetus peccati ē potētia talis, cuius nō eft ordinare ad finē: & ideo nec eius eft auerti a fine: & ideo motus sensualitatis nō pōt eſſe peccatum mortale: ſed ueniale tñ. Ordinare enim aliquid ad finem, pertinet

A net ad rationem tantū. Alio modo, ex eo ꝑ potētia qđ potest ordinare in finem, & auerti a fine, actu aliquem qui eft de ſe non contrariatur fini, potest ordinare in contrarium finis, puta, ſi quis verbū otiosum dicat in cōtemptum Dei, quod contrariat charitati, hoc erit pōtū mortale: ſed nō ex genere operis, ſed ex puerā voluitate facientis. Alio modo, cōtingit ꝑ aliquid peccatum contrarietur charitati, vel non contrarietur ex ipſo genere operis, qđ eft ex parte obiecti vel materie, qđ eft contraria charitati, vel nō contraria. Sicut n. aliquis cibus eft ex ſe cōtrarius vita, puta, cibus venenosus, aliquis autem cibus non eft contrarius vita, licet impedimentū alii quod afficerat ad rectam habitudinē vita, puta, cibus grossus & non bona digestionis, vel eft ſi ſit bona digestionis, quia non ſumit ut ꝑ finē meſuram debitanū: ita eft in actibus humanis aliiquid inueniū quod de ſe contrariatur charitati Dei & proximi: illa, per qđ tollitur ſubieſcio, & reverentia hominis ad Deū, vt blasphemia, idolatria, & huiusmodi, & etiam ea quæ tollunt conuictum ſocietatis humanae, ſicut furto, homicidium, & huiusmodi. Non n. poſſent homines conuictere ad iniuriam, vbi paſſim & indiferenter iſta perpetrarentur. & iſta ſunt pōtū mortalia ex ſuo genere, quacumque intētione, vel voluntate ſiant. Quidam autem ſunt, qua licet in ordinationem aliquā coniante, non tñ direcēt excludūt alterum prædictorum. Sicut quid homo dicat mēdaciū non in fide, neque ad noſcēdū proximo, ſed ad delectandum vel etiam ad iuandū: vel ſi quis excedat in cibo vel potu, & alia huiusmodi. vñ de iſta ſunt venialia peccata ex ſuo genere.

D. 549.
Ad PRIMVM ergo dicendum, quid duplex eft diuīſio, vna qua diuiditur genus vniuocum in ſuas ſpecies, quæ ex æquo participant genus, ſicut animal in bouem & equum: alia eft diuīſio communis analogia in ea, de quibus dicuntur ſecundum prius & posterius: ſicut ⁴ ens diuiditur per ſubſtantia & accidens, & per potentia & actum. & in talibus ratio cōſiſtē ſaluator in yno: in alijs autem ꝑ finē quid, & per posterius. & talis eft diuīſio peccati per veniale & mortale. Vnde pōtū definitio pēti, perfecte quidem conuenit pōtū mortali: imperfecte autē & ꝑ finē quid peccato veniale, vnde conuenienter dicitur, quid peccatum veniale non eft contra legem, ſed præter legem: quia ſi in aliquo recedit ab ordine legis, non tamen ipsam corrumpit, quia non corrumpit dilectionē quæ eft plenitudo legis ut dicitur Rom. 12.

E. 259.
Ad SECVNDVM dicendum, quid veniale eft differentia diſtinuens de ratione peccati, & talis differentia inueniuntur in omnibus, quæ participant aliquod commune imperfeciō & ſecundum quid.

Ad TERTIUM dicendū, ꝑ finis hēt rōnē termini: non autē id quod eft ad finem, veniale autē non conuertit ad bonū commutabile ut ad finem: & ideo non a conuertit ad ipsum, ut ad aliū terminum a Deo, ut ppter hoc ſit neceſſarium a Deo auerti.

Ad QVARTVM dicendum, quid ille qui peccat venialiter, non fruitur creature: ſed vtitur ea. Refert enim eam habitu in Deum, licet non actu. Nec in hoc contra præceptum facit, quia non tenetur ſem per actu referre in Deum.

D. 1009.
Ad QVINQVAM dicendū, ꝑ veniale pōtū in qua tū ueniale nūq̄ fit mortale, ſicut nec albedo fit nigredo: ſed actu qui eft venialis in ſuo genere, pōt fieri mortale: pōtū ex voluntate ponentis finē in creatura: quia & id quod eft ex natura ſua frigidum, pōt fieri

QVAES. VII. DE PECCATO VENIALI. ART. I

fieri calidum sicut aqua.

AD SEPTVM dicēdū, q̄ p̄m veniale fit mortale, q̄n placet non quocumque modo: sed sicut finis.

AD SEPTIM dicēdū, q̄ aliquādo aliqd diuidit contra alterum: quia fīm essentiam suā opponunt, sicut album & nigrū, calidum & frigidum. & horū vnum nō disponit ad alterum. Aliquando autē aliqua diuiduntur adiuicem, quia opponuntur secūdum rationem perfecti & imperfēcti, quorū vnum ordinatur ad alterum: sicut accidens ad substātiā, & potentia ad actū. & hoc modo etiam veniale diuiditur contra mortales, & disponit ad ipsum.

AD OCTAVM dicēdū, q̄ volūtas creature rōnalis obligatur ad hoc, q̄ sit subdita Deo: sed hoc fit per præcepta affirmatiua & negatiua, quorū negatiua obligat semper & ad semper, affirmatiua vero obligat semper, sed non ad semper. Cum ergo aliquis peccat venialiter, tunc quidem non reddit honorē debitum Deo, seruando præceptum affirmatiuum in actu: sed hoc nō est peccare mortaliter, sicut pecca mortaliter qui dehonora Deum, transgrediendo præceptum negatiuum, vel non implendo præceptum affirmatiuum tempore, quo obligat.

AD NONVM dicēdū, q̄ cū illud præceptum Apostoli sit affirmatiū, nō obligat ad hoc q̄ semper obseruet in actu. Obseruat autē semp in habitu, quād homo habitualiter habet Deū, sicut ultimum finem, quod non excludit per peccatum veniale.

AD X. dicendum, quod Aug. ibi loquitur de perfeito malo culpæ, quod est peccatum mortale.

AD XI. dicendum, quod adulari solūmodo ad placendum, ex genere suo est peccatum veniale, cū sit quādam vanitas: sed adulari ad decipendum est peccatum mortale, secundum illud Isa. 10. Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. & de tali adulacione loquitur canon, Clericus, qui vnde ibi dicitur quod clericus, qui vacat adulacionibus & proditionibus debet degradari.

AD XII. dicendum, quod illa differentia ex parte subiecti non est constitutiva mortalis & venialis peccati: sed est cōcomitans. & ideo nihil prohibet aliquod peccatum veniale esse in superiori ratione, & similiiter dicendum ad XIII.

AD XIII. dicendum, quod sensualitas in brutis non participat aliqualiter ratione, sicut in nobis, ut dicitur in 1. Eth. & secundum hoc potest esse subiectum peccati.

AD XV. dicēdū, q̄ ē ipsum organum corporale obedit aliqualiter rōni, & secundum hoc in actu eius potest esse peccatum: & similiiter in actu sensualitatis.

AD XVI. dicendum, quod in sola voluntate est peccatum: sicut in primo mouente: in alijs autem viribus, sicut in imperatis & motis.

AD XVII. dicendum, q̄ in superiori rōne potest esse mortale peccatum & directe & indirecēte. Et si enim non erret inquantū ap̄ficit rationes aternas, errare tamen potest inquantum ab eis potest auerti. Similiter etiam dicendum, quod ex peccato originali non est cōsecutum quodnullo modo, infereiores vires obedient rationi: sed in hoc quod non totaliter obediunt, sicut in statu innocentie.

AD XVIII. dicēdū, q̄ illa differentia cōueniens est, ēm q̄ differentia peccati mortalis & venialis accipitur ex parte voluntatis: sed quād sunt mortalia ex suo genere, quā qualicumque voluntate fiant, semper sunt peccata mortalia. & de istis procedit obiectio. In his autē ipsum opus ex suo genere est contraria.

F dilectionem Dei: sicut si aliquis lādat aliquem opere contra charitatem facit.

AD XIX. dicēdū, q̄ magis & minus quando con sequuntur rōnes diuersas, diversificant speciem: ita est in proposito. Nam diligere aliquid ut homo & sicut id quod est ad finem: non habet cōadiutio nem dilectionis.

AD XX. dicendum, q̄ bene contingit in aliquo est extra charitatem, q̄ aliquā creatura diligat quād Deum, & aliquā equaliter Deo & aliis. etiam minus Deo: sed non contingit, quod aliquis diligat aliquam creaturam equaliter Deo, ita quod nullatenus diligat plus quād Deum: quia necedat homo in aliquo vno constituit ultimum finem suum voluntatis.

AD XXI. dicendum, q̄ illa differentia est continua, & non constitutiva mortalis & venialis peccati. Ille autē qui peccat venialiter, careret ordinatio in aliquo actu circa ea quā sunt ad finem rem simpliciter quantum ad finem ipsum, & de non tollit virtutem nec gratiam.

AD XXXI. dicendum, q̄ aliquid est non ordinatum Deum, quod conuenit veniali; & aliud est exordine ordinatum ad Deum, quod conuenit mortaliter.

AD XXXII. dicendum quod illum qui peccat venialiter, Deus puniri, non tamquam odiosum, sed tamquam filium quem diligit purgans & emendans.

AD XXXIII. dicendum, q̄ peccata venialia, quae in infidelitate decidunt, vel in quocumque peccato mortali, aternaliter puniuntur, non proprie, quia non priuant gratiam: sed propter peccatum coniunctum per quod gratia est priuata.

ART. CV LVS. 11. Vtrum peccatum veniale diminuit charitatem.

SECUNDO. quartur, vtrum peccatum veniale minuat charitatem, & videtur quod sic. Dicitur Aug. 10. Confessionum, Minus te amar quatenus aliquid amat, quod non propter te amat: sed qui peccat venialiter, aliquid amat cum Deo: non propter Deum amat alias non peccantem: ergo ille qui peccat venialiter minus amat.

¶ 2. Præt. Contraria natā sunt fieri circa idem fermentum & diminutio sunt contraria. Charitas augetur, secundum illud ad Phil. 1. Oto ut charitas velut magis & magis abundet, ergo etiam dimittitur: sed non diminuitur per peccatum mortale totaliter tollitur. ergo diminuitur per peccatum veniale. Sed dicendum, quod charitas quamvis acquisitionem diminuitur per peccatum mortale, quia facit peccatum veniale, ut minuitur de charitate recipiat: sed postquam charitatem infusa, non potest per peccatum veniale minui.

¶ 3. Sed contra, secundum Philo in 2. Eth. dicitur, sunt per quā generatur virtus, corrumptur & minuitur. Si ergo peccatum veniale facit ad hoc generetur per infusionem, minor charitas faciet ad hoc, quod charitas habita diminuitur.

¶ 4. Præt. Quicquid diminuit differentiam diffiniam alicuius speciei, diminuit essentia eiusdem: scilicet mobile est differentia constitutiva habita: quā diminuit peccatum veniale, quia p̄ peccatum male fit homo prior ad casum mortali per quod amittitur charitas, ergo veniale peccatum diminuit habitum charitatis.

¶ 5. Præt. Quid amor, uel ē cupiditatis, uel charitatis.